

## ЛЕКЦІЯ 6

### ТЕМА 6. ОРГАНИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ В МЕХАНІЗМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСНОВНИХ СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

1. Кабінет Міністрів України в механізмі забезпечення основних свобод людини і громадянина
2. Система центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом
3. Органи місцевого самоврядування, місцеві державні адміністрації в механізмі забезпечення основних свобод людини і громадянина

1. Засвоєння теми базується, в першу чергу, на вивченні положень Конституції України та Рішень Конституційного Суду України, Законів України, Указів Президента та Постанов Кабінету Міністрів України щодо порядку формування та функціонування органів виконавчої влади.

Виконавча влада в Україні - це складова єдиної державної влади, що здійснює закони, підзаконні нормативні та індивідуально-правові приписи через управління суспільством з метою забезпечення свободи людини як найвищої соціальної цінності<sup>1</sup>.

Бобровник С. визначає виконавчу владу як вторинну, підзаконну гілку державної влади, спрямована на виконання законів та інших актів законодавчої влади шляхом здійснення виконавчо-розпорядчих повноважень<sup>2</sup>.

Відповідно до положень ст 113 Конституції України Кабінет Міністрів України є вищим органом у системі органів виконавчої влади.

Кабінет Міністрів України відповідальний перед Президентом України і Верховною Радою України, підконтрольний і підзвітний Верховній Раді України у межах, передбачених цією Конституцією.

Кабінет Міністрів України у своїй діяльності керується цією Конституцією та законами України, а також указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України.

Кабінет Міністрів України є Урядом країни. У науці Конституційного права під урядом розуміють колегіальний орган загальної компетенції, який здійснює керівництво виконавчою і розпорядчою діяльністю в державі<sup>3</sup>.

Згідно ст. 116 Конституції України Кабінет Міністрів України:

1) забезпечує державний суверенітет і економічну самостійність України, здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держави, виконання Конституції і законів України, актів Президента України;

<sup>1</sup> Олійник А.Ю. Конституційно-правовий механізм забезпечення основних свобод людини і громадянина в Україні: Монографія. – К.: Алерат, КНТ, Центр навчальної літератури, 2008. – 472 с. - С.292

<sup>2</sup> Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник / за ред. О.В. Зайчка, Н.М. Оніщенко. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 688 с. – С.163

<sup>3</sup> Кравченко В.В. Конституційне право України: Навчальний посібник. – Вид. 4-те, виправл. Та доповн. – К.: Атіка, 2006. – 568 с. – С. 323.

2) вживає заходів щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина; (Офіційне тлумачення положення пункту 2 статті 116 див. в Рішенні Конституційного Суду № 3-рп/2012 від 25.01.2012)<sup>4</sup>.

3) забезпечує проведення фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики; політики у сферах праці й зайнятості населення, соціального захисту, освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки і природокористування;

4) розробляє і здійснює загальнодержавні програми економічного, науково-технічного, соціального і культурного розвитку України;

5) забезпечує рівні умови розвитку всіх форм власності; здійснює управління об'єктами державної власності відповідно до закону;

6) розробляє проект закону про Державний бюджет України і забезпечує виконання затвердженого Верховною Радою України Державного бюджету України, подає Верховній Раді України звіт про його виконання;

7) здійснює заходи щодо забезпечення обороноздатності і національної безпеки України, громадського порядку, боротьби зі злочинністю;

8) організовує і забезпечує здійснення зовнішньоекономічної діяльності України, митної справи;

9) спрямовує і координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади;

9-<sup>1</sup>) утворює, реорганізовує та ліквідує відповідно до закону міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, діючи в межах коштів, передбачених на утримання органів виконавчої влади;

9-<sup>2</sup>) призначає на посади та звільняє з посад за поданням Прем'єр-міністра України керівників центральних органів виконавчої влади, які не входять до складу Кабінету Міністрів України;

10) здійснює інші повноваження, визначені Конституцією та законами України.

2. Указом Президента України 15 грудня 1999 року «Про систему центральних органів виконавчої влади»<sup>5</sup> закріплено, що до системи центральних органів виконавчої влади України входять міністерства, державні комітети (державні служби) та центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом.

Міністерство є головним (провідним) органом у системі центральних органів виконавчої влади в забезпеченні впровадження державної політики у визначеній сфері діяльності. Міністр як член Кабінету Міністрів України особисто відповідає за розроблення і реалізацію державної політики, спрямовує і координує здійснення центральними органами виконавчої влади заходів з питань, віднесених до його відання, приймає рішення щодо розподілу відповідних бюджетних коштів. Не допускається прийняття актів Кабінету Міністрів України та утворених ним органів, внесення проектів законів та актів Президента України з таких питань без погодження з відповідним

<sup>4</sup> <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-12/paran55#n55>

<sup>5</sup> <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1572/99>

міністром. Міністр на виконання вимог законодавства в межах наданих повноважень визначає політичні пріоритети та стратегічні напрями роботи міністерства та шляхи досягнення поставлених цілей.

Порядок виконання обов'язків міністра в разі його тимчасової відсутності визначається Кабінетом Міністрів України.

Державний комітет (державна служба) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовує і координує Прем'єр-міністр України або один із віце-прем'єр-міністрів чи міністрів. Державний комітет (державна служба) вносить пропозиції щодо формування державної політики відповідним членам Кабінету Міністрів України та забезпечує її реалізацію у визначеній сфері діяльності, здійснює управління в цій сфері, а також міжгалузеву координацію та функціональне регулювання з питань, віднесених до його відання. Державний комітет (державну службу) очолює його голова.

Центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом має визначені Конституцією та законодавством України особливі завдання та повноваження, щодо нього може встановлюватись спеціальний порядок утворення, реорганізації, ліквідації, підконтрольності, підзвітності, а також призначення і звільнення керівників та вирішення інших питань. Центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом очолює його голова.

Постановою Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2014 р. № 442 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» (Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ України № 625 від 22.10.2014) затверджено Схему спрямування і координації діяльності центральних органів виконавчої влади Кабінетом Міністрів України через відповідних членів Кабінету Міністрів України<sup>6</sup>

## **I. Міністерства**

Міністерство аграрної політики та продовольства України\*

Міністерство внутрішніх справ України

Міністерство екології та природних ресурсів України\*

Міністерство економічного розвитку і торгівлі України\*

Міністерство енергетики та вугільної промисловості України\*

Міністерство закордонних справ України\*

Міністерство інфраструктури України\*

Міністерство культури України

Міністерство молоді та спорту України\*

Міністерство оборони України\*

Міністерство освіти і науки України\*

Міністерство охорони здоров'я України\*

Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України\*

Міністерство соціальної політики України\*

---

<sup>6</sup> <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/442-2014-%D0%BF>

Міністерство фінансів України\*

Міністерство юстиції України\*

## **II. Центральні органи виконавчої влади**

Державна авіаційна служба України

Державна архівна служба України

Державна виконавча служба України\*

Державна казначейська служба України\*

Державна міграційна служба України\*

Державна пенітенціарна служба України\*

Державна регуляторна служба України\*

Державна реєстраційна служба України\*

Державна служба геології та надр України

Державна служба експортного контролю України

Державна служба інтелектуальної власності України

Державна служба статистики України

Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками

Державна служба України з безпеки на транспорті

Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів

Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру\*

Державна служба України з питань праці

Державна служба України з надзвичайних ситуацій

Державна служба фінансового моніторингу України

Державна фіскальна служба України

Державна служба України з питань Автономної Республіки Крим та міста Севастополя\*

Державна служба України у справах ветеранів війни та учасників антитерористичної операції\*

Державне агентство автомобільних доріг України\*

Державне агентство водних ресурсів України\*

Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України\*

Державне агентство з питань електронного урядування України\*

Державне агентство лісових ресурсів України

Державне агентство України з питань відновлення Донбасу\*

Державне агентство резерву України\*

Державне агентство рибного господарства України

Державне агентство України з управління зоною відчуження\*

Державне агентство України з питань кіно

Державне космічне агентство України\*

Державна архітектурно-будівельна інспекція України

Державна екологічна інспекція України  
Державна інспекція навчальних закладів України  
Державна інспекція енергетичного нагляду України  
Державна інспекція ядерного регулювання України  
Державна фінансова інспекція України  
Адміністрація Державної прикордонної служби України\*  
Пенсійний фонд України\*  
Національне агентство України з питань державної служби\*  
Український інститут національної пам'яті\*  
Антимонопольний комітет України  
Державний комітет телебачення і радіомовлення України  
Фонд державного майна України  
Адміністрація Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України

**III. Центральні органи виконавчої влади, діяльність яких спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України безпосередньо та через відповідних членів Кабінету Міністрів України:**

- 1) Кабінетом Міністрів України:
  - Антимонопольний комітет України
  - Державний комітет телебачення і радіомовлення України
  - Фонд державного майна України
  - Адміністрація Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України
  - Державна регуляторна служба України
  - Державна фіскальна служба України
  - Державна служба України з питань Автономної Республіки Крим та міста Севастополя
  - Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів
  - Державне космічне агентство України
  - Національне агентство з питань державної служби України
  - Державна інспекція ядерного регулювання України
- 2) через Віце-прем'єр-міністра України - Міністра регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства:
  - Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру
  - Державне агентство з питань електронного урядування України
  - Державне агентство України з питань відновлення Донбасу
  - Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України
  - Державна архітектурно-будівельна інспекція України
- 3) через Міністра аграрної політики та продовольства:
  - Державне агентство рибного господарства України

Державне агентство лісових ресурсів України

4) через Міністра внутрішніх справ:

Адміністрація Державної прикордонної служби України

Державна міграційна служба України

Державна служба України з надзвичайних ситуацій

5) через Міністра екології та природних ресурсів:

Державна служба геології та надр України

Державне агентство України з управління зоною відчуження

Державне агентство водних ресурсів України

Державна екологічна інспекція України

6) через Міністра економічного розвитку і торгівлі:

Державна служба експортного контролю України

Державна служба інтелектуальної власності України

Державна служба статистики України

Державне агентство резерву України

7) через Міністра енергетики та вугільної промисловості:

Державна інспекція енергетичного нагляду України

8) через Міністра інфраструктури:

Державна авіаційна служба України

Державне агентство автомобільних доріг України

Державна служба України з безпеки на транспорті

9) через Міністра культури:

Державне агентство України з питань кіно

Український інститут національної пам'яті

10) через Міністра освіти і науки:

Державна інспекція навчальних закладів України

11) через Міністра охорони здоров'я:

Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками

12) через Міністра соціальної політики:

Державна служба України з питань праці

Державна служба України у справах ветеранів війни та учасників антитерористичної операції

Пенсійний фонд України

13) через Міністра фінансів:

Державна казначейська служба України

Державна служба фінансового моніторингу України

Державна фінансова інспекція України

14) через Міністра юстиції:

Державна архівна служба України

Державна виконавча служба України

Державна пенітенціарна служба України

## Державна реєстраційна служба України

Наразі в науці сферу, яка традиційно вважалася сферою державного управління прийнято ідентифікувати як публічне адміністрування з властивими йому формами та методами, засобами впливу на регулювання суспільних відносин.

Іншими словами, на центральних органах державної виконавчої влади лежать повноваження не безпосереднього управління сферою публічного чи приватного буття, а створення умов, за яких забезпечувалося б належна реалізація прав і свобод людини і громадянина, юридичних осіб публічного та приватного права, інших учасників суспільних відносин<sup>7</sup>.

Згідно ст. 118 Конституції України виконавчу владу в областях і районах, містах Києві та Севастополі здійснюють місцеві державні адміністрації.

Особливості здійснення виконавчої влади у містах Києві та Севастополі визначаються окремими законами України.

Склад місцевих державних адміністрацій формують голови місцевих державних адміністрацій.

Голови місцевих державних адміністрацій призначаються на посаду і звільняються з посади Президентом України за поданням Кабінету Міністрів України.

Голови місцевих державних адміністрацій при здійсненні своїх повноважень відповідальні перед Президентом України і Кабінетом Міністрів України, підзвітні та підконтрольні органам виконавчої влади вищого рівня.

Місцеві державні адміністрації підзвітні і підконтрольні радам у частині повноважень, делегованих їм відповідними районними чи обласними радами.

Місцеві державні адміністрації підзвітні і підконтрольні органам виконавчої влади вищого рівня.

Рішення голів місцевих державних адміністрацій, що суперечать Конституції та законам України, іншим актам законодавства України, можуть бути відповідно до закону скасовані Президентом України або головою місцевої державної адміністрації вищого рівня.

Обласна чи районна рада може висловити недовіру голові відповідної місцевої державної адміністрації, на підставі чого Президент України приймає рішення і дає обґрунтовану відповідь.

Якщо недовіру голові районної чи обласної державної адміністрації висловили дві третини депутатів від складу відповідної ради, Президент України приймає рішення про відставку голови місцевої державної адміністрації.

3. Згідно ст. 140 Конституції (Розділ XI МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ) місцеве самоврядування є правом територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду

---

<sup>7</sup> Курс адміністративного права України : підручник / В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко, ІєДе Пастух, В.Д. Сущенко [та ін.]. – 2-ге вид., переро. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 872 с. – С. 200.

жителів кількох сіл, селища та міста - самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.

*{Офіційне тлумачення частини першої статті 140 див. в Рішеннях Конституційного Суду [№ 12-пн/2002 від 18.06.2002](#), [№ 21-пн/2003 від 25.12.2003](#)}*

Особливості здійснення місцевого самоврядування в містах Києві та Севастополі визначаються окремими законами України.

*{Офіційне тлумачення положення частини другої статті 140 див. в Рішеннях Конституційного Суду [№ 21-пн/2003 від 25.12.2003](#), [№ 9-пн/2005 від 13.10.2005](#)}*

Місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою в порядку, встановленому законом, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи.

*{Офіційне тлумачення положення частини третьої статті 140 див. в Рішенні Конституційного Суду [№ 21-пн/2003 від 25.12.2003](#)}*

Органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст, є районні та обласні ради.

Питання організації управління районами в містах належить до компетенції міських рад.

*{Офіційне тлумачення частини п'ятої статті 140 див. в Рішенні Конституційного Суду [№ 11-пн/2001 від 13.07.2001](#)}*

Сільські, селищні, міські ради можуть дозволяти за ініціативою жителів створювати будинкові, вуличні, квартальні та інші органи самоорганізації населення і наділяти їх частиною власної компетенції, фінансів, майна.

Спеціальним Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 року (Редакція від 25.04.2018 р., підстава [2376-19](#); Редакція відбудеться 10.06.2018, підстава 2189-19)<sup>8</sup>.

Закон закріплює, що Ради є представницькими органами місцевого самоврядування.

Згідно ст. 10 зазначеного закону:

1. Сільські, селищні, міські ради є органами місцевого самоврядування, що представляють відповідні територіальні громади та здійснюють від їх імені

---

<sup>8</sup> Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 року // Відомості Верховної Ради України. – 1997. - № 24. - Ст. 170. (Електронний ресурс). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80/page5>



та в їх інтересах функції і повноваження місцевого самоврядування, визначені Конституцією України, цим та іншими законами.

2. Обласні та районні ради є органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст, у межах повноважень, визначених Конституцією України, цим та іншими законами, а також повноважень, переданих їм сільськими, селищними, міськими радами.

3. Представницькі органи місцевого самоврядування, сільські, селищні, міські голови, виконавчі органи місцевого самоврядування діють за принципом розподілу повноважень у порядку і межах, визначених цим та іншими законами.

4. Порядок формування та організація діяльності рад визначаються Конституцією України, цим та іншими законами, а також статутами територіальних громад.

5. Чисельність працівників органів місцевого самоврядування встановлюється відповідною радою у межах загальної чисельності, визначеної типовими штатами, затвердженими Кабінетом Міністрів України.

Ст. 11 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» закріпила, що:

1. Виконавчими органами сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад є їх виконавчі комітети, відділи, управління та інші створювані радами виконавчі органи.

2. Виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах рад є підконтрольними і підзвітними відповідним радам, а з питань здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади - також підконтрольними відповідним органам виконавчої влади.

3. У сільських радах, що представляють територіальні громади, які налічують до 500 жителів, за рішенням відповідної територіальної громади або сільської ради виконавчий орган ради може не створюватися. У цьому випадку функції виконавчого органу ради (крім розпорядження земельними та природними ресурсами) здійснює сільський голова одноособово.

Сільський, селищний, міський голова Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» відповідно до положень ст. 12 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» має наступний конституційно-правовий статус:.

1. Сільський, селищний, міський голова є головною посадовою особою територіальної громади відповідно села (добровільного об'єднання в одну територіальну громаду жителів кількох сіл), селища, міста.

2. Сільський, селищний, міський голова обирається відповідною територіальною громадою на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування в порядку, визначеному законом, і здійснює свої повноваження на постійній основі. Строк повноважень сільського, селищного, міського голови, обраного на чергових місцевих виборах, визначається Конституцією України.

3. Сільський, селищний, міський голова очолює виконавчий комітет відповідної сільської, селищної, міської ради, головує на її засіданнях.

4. Сільський, селищний, міський голова не може бути депутатом будь-якої ради, суміщати свою службу діяльність з іншою посадою, в тому числі на громадських засадах, займатися іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту) або підприємницькою діяльністю.

5. На сільських, селищних, міських голів поширюються повноваження та гарантії депутатів рад, передбачені законом про статус депутатів рад, якщо інше не встановлено законом.

Виконавчі органи сільських, селищних, міських рад мають власні і делеговані повноваження: 1) у сфері соціально-економічного і культурного розвитку, планування та обліку; 2) в галузі бюджету, фінансів і цін; 3) щодо управління комунальною власністю; 4) в галузі житлово-комунального господарства, побутового, торговельного обслуговування, громадського харчування, транспорту і зв'язку; 5) у галузі будівництва; 6) у сфері освіти, охорони здоров'я, культури, фізкультури і спорту; 7) у сфері регулювання земельних відносин та охорони навколишнього природного середовища; 8) у сфері соціального захисту населення; 9) в галузі зовнішньоекономічної діяльності; 10) щодо вирішення питань адміністративно-територіального устрою; 11) щодо забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян; 12) щодо відзначення державними нагородами України та інші повноваження.

Виконавчі комітети сільських, селищних та міських рад мають здійснювати делеговані їм органами державної влади повноваження щодо забезпечення конституційних свобод на підвідомчій їм території. За ціми повноваженнями вони підзвітні і підконтрольні місцевим органам державної виконавчої влади<sup>9</sup>.

Повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських рад як власні, так і делеговані, у сфері соціально-економічного і культурного розвитку, планування та обліку; в галузі бюджету, фінансів і цін; щодо управління комунальною власністю; в галузі житлово-комунального господарства, побутового, торговельного обслуговування, громадського харчування, транспорту і зв'язку; у галузі будівництва; у сфері освіти, охорони здоров'я, культури, фізкультури і спорту; у сфері регулювання земельних відносин та охорони навколишнього природного середовища; у сфері соціального захисту населення; в галузі зовнішньоекономічної діяльності; в галузі оборонної роботи; щодо вирішення питань адміністративно-територіального устрою; щодо забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян; у сфері

---

<sup>9</sup> Олійник А.Ю. Конституційно-правовий механізм забезпечення основних свобод людини і громадянина в Україні: Монографія. – К.: Алерат, КНТ, Центр навчальної літератури, 2008. – 472 с. - С.309.

надання безоплатної первинної правової допомоги; закріплено гл. 2 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (ст. ст. 27-41)<sup>10</sup>.

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» в Главі 2 Розділу 2, який визначає повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських рад, містить перелік власних та делегованих повноважень.

Парадоксально, але крім означених питань, існує ще одне, не менш важливе, – відсутність фінансового забезпечення делегованих повноважень.

У зв'язку з цим виникає проблема, яка пов'язана з тим, що внаслідок покладання на органи місцевого самоврядування вирішення значної частки державних справ, формально визначених як питання місцевого значення, було перекладено на органи місцевого самоврядування, які через відсутність необхідних матеріальних та фінансових ресурсів не можуть забезпечити належної реалізації і наданих їм «власних» повноважень.

Слушною є думка Бублик Г.В. про те, що ефективна реалізація делегованих повноважень можлива лише тоді, коли держава зможе реально забезпечувати їх фінансування, а територіальні громади зможуть залучати до цього додаткові кошти за рахунок населення, добробут і доходи якого зможуть дозволяти це<sup>11</sup>.

Наразі у фінансовому відношенні держава сьогодні забезпечує виконання делегованих повноважень менш ніж наполовину, а це призводить як до зниження якості державних послуг, так і до збитків для власності органів місцевого самоврядування, відповідно, приводить до нестабільності економічного стану територіальних громад.

Отже, як зазначає Бориславська О.М., з-поміж інших, актуальним залишається питання фінансування делегованих повноважень, оскільки згідно зі ст. 143 Конституції України і ст. 67 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» делегування має супроводжуватися переданням фінансових, матеріально-технічних та інших ресурсів<sup>12</sup>.

В той же час, необхідність виконання делегованих повноважень, за які органи місцевого самоврядування підконтрольні відповідним органам державної виконавчої влади, не забезпечує дотримання принципу самостійності належним чином не є дотриманий і як наслідок, нівелюються гарантії самостійності чи автономності їх діяльності.

Як наслідок, відсутність самостійності органів місцевого самоврядування у вирішенні питань місцевого значення призвело до

<sup>10</sup> <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80/page2>

<sup>11</sup> Бублик Г.В. Делегування повноважень місцевими органами влади: організаційно-правовий аспект: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Г.В. Бублик; Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2005. – 16 с.

<sup>12</sup> Бориславська О.М. Проблеми органів місцевого самоврядування у виконанні делегованих повноважень / О.М. Бориславська, Н.В. Янюк. – Львів: Львівський університет ім. Івана Франка, 2007. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [www.cprp.org.ua](http://www.cprp.org.ua).

розтринкування ресурсів та об'єктів комунальної власності, що, в свою чергу, негативно позначилося на соціально-культурному, транспортному та іншому обслуговуванні населення<sup>13</sup>.

Варто погодитися, що межа власних (місцевих) та державних справ є достатньо умовною, оскільки межа між ними є нестабільною.

На практиці відбувається різне тлумачення норм законів, які регулюють діяльність органів місцевого самоврядування спостерігається «перетягування» повноважень, що призводить до конкуренції компетенційних повноважень цих органів, невиправданого втручання органів виконавчої влади у сферу місцевого самоврядування, а також до дублювання, неузгодженого й паралельного вирішення питань розвитку територіальних громад<sup>14</sup>.

Таким чином, оскільки повноваження щодо закріплення основних прав і свобод людини і громадянина має виключно Верховна Рада України, а центральні органи виконавчої влади лише реалізують державну політику і сприяють забезпеченню та реалізації прав і свобод людини і громадянина, варто говорити про те, що повноваження центральних органів виконавчої влади щодо захисту прав людини є обмеженими.

Так, в ст. 118 Конституції України закріплено, що рішення голів місцевих державних адміністрацій, що суперечать Конституції та законам України, іншим актам законодавства України, можуть бути відповідно до закону скасовані Президентом України або головою місцевої державної адміністрації вищого рівня.

Таким чином, КМУ, видаючи відповідно до положень ст. 117 Конституції України постанови і розпорядження, які є обов'язковими до виконання, реалізовує повноваження охорони та забезпечення реалізації конституційних прав і свобод людини і громадянина.

Функцію захисту прав осіб органи виконавчої влади реалізують, як правило, шляхом скасування актів голів місцевих державних адміністрацій нижчого рівня.

Важливу функцію в механізмі захисту прав людини в діяльності державних органів відіграє Закон України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 р.<sup>15</sup>

Зазначений Закон регулює питання практичної реалізації громадянами України наданого їм Конституцією України права вносити в органи державної влади, об'єднання громадян відповідно до їх статуту пропозиції про поліпшення їх діяльності, викривати недоліки в роботі, оскаржувати дії посадових осіб, державних і громадських органів.

<sup>13</sup> Борденюк В.І. Місцеве самоврядування та державне управління: конституційно-правові основи співвідношення та взаємодії / В.І. Борденюк. – К., 2007. – 573 с. – С.7.

<sup>14</sup> Козюра І.В. Інституційний розвиток місцевого самоврядування в умовах державно-управлінських реформ: наук. розробка / [І.В. Козюра, А.О. Краснейчук, Ю.Г. Іванченко та ін.]. – К.: НАДУ, 2012. – 60 с.

<sup>15</sup> <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80>

Закон забезпечує громадянам України можливості для участі в управлінні державними і громадськими справами, для впливу на поліпшення роботи органів державної влади і місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, для відстоювання своїх прав і законних інтересів та відновлення їх у разі порушення.

Ст. 1 Закону України «Про звернення громадян» закріплює право громадян України звернутися до органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, засобів масової інформації, посадових осіб відповідно до їх функціональних обов'язків із зауваженнями, скаргами та пропозиціями, що стосуються їх статутної діяльності, заявою або клопотанням щодо реалізації своїх соціально-економічних, політичних та особистих прав і законних інтересів та скаргою про їх порушення.

Скарга на рішення, що оскаржувалось, може бути подана до органу або посадовій особі вищого рівня протягом одного року з моменту його прийняття, але не пізніше одного місяця з часу ознайомлення громадянина з прийнятим рішенням. Скарги, подані з порушенням зазначеного терміну, не розглядаються (ст. 17 Закону України «Про звернення громадян»).

Звернення розглядаються і вирішуються у термін не більше одного місяця від дня їх надходження, а ті, які не потребують додаткового вивчення, - невідкладно, але не пізніше п'ятнадцяти днів від дня їх отримання. Якщо в місячний термін вирішити порушені у зверненні питання неможливо, керівник відповідного органу, підприємства, установи, організації або його заступник встановлюють необхідний термін для його розгляду, про що повідомляється особі, яка подала звернення. При цьому загальний термін вирішення питань, порушених у зверненні, не може перевищувати сорока п'яти днів (ст. 20 Закону України «Про звернення громадян»).

Закон встановлює відповідальність за порушення законодавства про звернення громадян.

Згідно ст. 25 Закону України «Про звернення громадян» у разі задоволення скарги орган або посадова особа, які прийняли неправомірне рішення щодо звернення громадянина, відшкодовують йому завдані матеріальні збитки, пов'язані з поданням і розглядом скарги, обґрунтовані витрати, понесені у зв'язку з виїздом для розгляду скарги на вимогу відповідного органу, і втрачений за цей час заробіток. Спори про стягнення витрат розглядаються в судовому порядку.

Громадянину на його вимогу і в порядку, встановленому чинним законодавством, можуть бути відшкодовані моральні збитки, завдані неправомірними діями або рішеннями органу чи посадової особи при розгляді скарги. Розмір відшкодування моральних (немайнових) збитків у грошовому виразі визначається судом.